

Stärkt lagstiftning mot hedersrelaterat våld och förtryck

SOU 2025:59

Utredningens uppdrag

Straffrätten

Analysera och ta ställning till bl.a.

- om tillämpningsområdet för vissa hedersrelaterade brott bör utvidgas,
- om tvång att vara kvar i ett äktenskap bör kriminaliseras och
- om straffskalorna för vissa hedersrelaterade brott bör skärpas.

Utredningens uppdrag

Civilrätten

Analysera och ta ställning till

- om förbudet mot erkännande av utländska månggiften bör gälla utan undantag och
- om reglerna om erkännande av utländska fullmaktsäktenskap bör skärpas.

Äktenskapstvång

- Bestämmelsen, som i dag omfattar den som genom olaga tvång eller utnyttjande av utsatt belägenhet förmår en person att ingå ett äktenskap, ska utvidgas till att även omfatta att en person genom *vilseledande (angående att ett äktenskap ska ingås eller förutsättningarna för äktenskapets upplösning)* förmås att ingå ett äktenskap.

Äktenskapsresebrott

- Brottet vilseledande till äktenskapsresa, som i dag omfattar att genom *vilseledande* förmå en person att resa till en annan stat i syfte att personen ska utsättas för äktenskapstvång eller barnäktenskapsbrott, benämns istället äktenskapsresebrott.
- Bestämmelsen utvidgas till att även omfatta att en person genom *olaga tvång eller utnyttjande av utsatt belägenhet* förmås att resa.
- Försök kriminaliseras.

Äktenskapsresebrott mot barn

- *Äktenskapsresebrott mot barn* ges en egen rubricering.
- I de fall brottet begås mot ett barn uppställs inte krav på att ett otillbörligt medel använts.
- Försök ska vara straffbart.

Personer som kan straffas för tillåtande av barnäktenskap

- Kretsen av personer som kan straffas för att ett barn tillåts gifta sig tar sikte på den som har en faktisk möjlighet att tillåta att barnet gifter sig, i första hand vårdnadshavare men även t.ex. familjeöverhuvuden.
- Kretsen är väl avvägd och bör inte utvidgas.
- Den föreslagna nya bestämmelsen om *äktenskapsresebrott mot barn* bör därför omfatta samma personkrets.

Tvång att vara kvar i ett äktenskap

- Tvång att vara kvar i ett äktenskap bör inte kriminaliseras särskilt.
- Om en kriminalisering ändå genomförs bör den omfatta att en person genom olaga tvång, vilseledande eller utnyttjande av utsatt belägenhet *hindrar* en person från att lämna ett äktenskap.

Straffskalorna för hedersrelaterade brott

- Straffskalorna för äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott skärps från fängelse i högst fyra år till fängelse i lägst sex månader och högst sex år.
- Straffskalan för äktenskapsresebrott höjs från fängelse i högst två år till fängelse i högst fyra år.
Äktenskapsresebrott mot barn ska ha samma straffskala.
- Straffskalan för hedersförtryck bör inte skärpas.

Hemliga tvångsmedel i utredningar om äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott

- Hemliga tvångsmedel föreslås få användas i utredningar om äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott, som är brott av allvarlig karaktär.
- Gäller även vid försök, förberedelse och stämpling till äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott.

Förbud mot erkännande av vissa utländska äktenskap

- Utredningen föreslår att den s.k. ventil som innebär att äktenskap, som vägras erkännande enligt 1 kap. 8 a § IÄL (dvs. barnäktenskap, släktskaps- och månggiftesfall, tvångsäktenskap och fullmaktsäktenskap), ändå kan erkännas om det föreligger synnerliga skäl ska tas bort.
- I stället för ventilen ska sådana äktenskap i undantagsfall kunna tillerkännas vissa rättsverkningar som följer av ett äktenskap om båda parterna är över 18 år och det finns synnerliga skäl för det.

Utländska fullmaktsäktenskap

- Fullmaktsäktenskap förekommer i många länder och kan vara fullt legitima.
- Utredningen föreslår ingen skärpning av reglerna om erkännande av utländska fullmaktsäktenskap.

Om en ändring ändå genomförs...

- ...bör den ta sikte på att parterna visserligen var närvarande samtidigt vid äktenskapets ingående men någon av dem eller båda företrädde av ombud vid äktenskapets ingående.
- Anknytningskravet till Sverige bör inte tas bort.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

- Förslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.
- Äldre bestämmelser ska gälla för utländska äktenskap som har registrerats i folkbokföringen före den 1 juli 2026.
- Om nya bestämmelser ska gälla även för äktenskap som har registrerats bör det endast gälla månggiften.

Konsekvenser av förslagen

Våra förslag kan bl.a. förväntas leda till

- ökad jämställdhet mellan män och kvinnor,
- positiva effekter för barn genom att de bidrar till att skydda dem från att fara illa,
- bättre möjlighet för de brottsbekämpande myndigheterna att upptäcka, utreda och lagföra hedersrelaterad brottslighet samt
- brottsförebyggande effekter.

Stärkt lagstiftning mot hedersrelaterat våld och förtryck

SOU 2025:59